

Rapport 8/2007

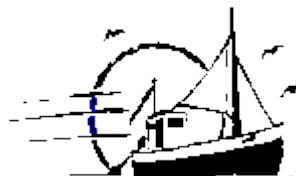
Rapport fra seminar om

Hummerkriminalitet

**-et overgrep mot en felles ressurs og
kysttradisjon**

 **NORGES
NATURVERNFORBUND**
FRIENDS OF THE EARTH NORWAY

SMÅFISKER'N
NORGES FRITIDS- OG SMÅFISKERFORBUND

Forsidefoto: Havforskningsinstituttet

ISBN: 978-82-7478-265-5

ISSN: 0807-0946

Bernt Rydland Olsen
e-post: bro@naturvern.no
Per-Erik Schulze
e-post: pes@naturvern.no

Norges Naturvernforbund
Postboks 342 Sentrum
0101 OSLO
Tlf. 23 10 96 10
e-post: naturvern@naturvern.no
www.naturvern.no

Seminar om hummerkriminalitet

Kragerø 4. mai 2007

Hummer vekker et stort engasjement hos alle enten det er yrkesfisker, oppsynsman, hytteeier eller lokal fritidsfisker. Man har til alle tider høstet av denne ressursen og Norge har lang tradisjon med allemannsretten til sjøs. I dag er hummerbestanden så lav at allemannsretten og det kommersielle fisket står i fare. Dessverre ødelegger tyvfisket alle forsøk på regulering av hummerfisket. Nå har naturvernere, fritidsfiskere og yrkesfiskere samlet seg for å få bukt med tyvfisket. Tyvfiskeren er en trussel mot hummeren, yrkesfiskere som lever av en bærekraftig bestand og allemannsretten. I rapporten vil vi gi en oversikt over hovedtrekkene fra seminaret. Alle deltakerne sluttet seg til at kontroll og holdnigsskapende arbeid er viktig. Videre utfordring er å finne et felles ståsted for fremgangsmåte.

For Norges Naturvernforbund

Bernt Rydland Olsen
Per-Erik Schulze

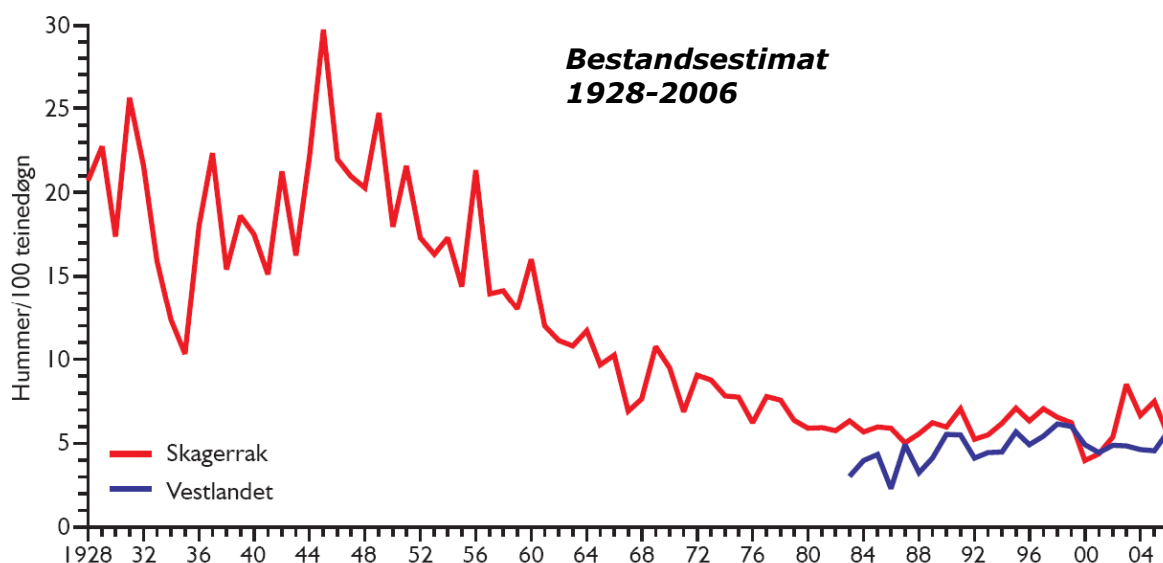
Innhold

INNHold.....	5
ALDRI MINDRE HUMMER ENN NÅ.....	6
Forskere fortviler, men gir ikke opp.....	6
Hummerkriminalitet på dagsorden.....	6
PRAKTISKE DETALJER.....	7
FOREDRAGENE.....	7
<i>Forskning</i>	7
Havforskningsinstituttet (HI).....	7
<i>Forvaltning</i>	8
Kystvakten.....	8
Fiskeridirektoratet.....	9
<i>Ulike grupper om tiltak mot ulovlig hummerfiske</i>	10
Norges dykkeforbund (NDF).....	10
Norges Fritid og småfiskerforbund (Småfiskeren).....	10
Fiskerlaget sør.....	11
Norges Naturvernforbund.....	12
PLENUMSDISKUSJON.....	12
KONKLUSJON OG OPPSUMMERING.....	15
<i>Tiden etter seminaret</i>	15
Har holdningene endret seg denne sommeren allerede?.....	16
VIDERE ARBEID.....	17
TAKK TIL	17

Aldri mindre hummer enn nå

Forskere fortviler, men gir ikke opp

Havforskningsinstituttet (HI) har overvåket hummerbestanden siden 1928 og bestanden har vist nedgang siden 40-tallet (figur 1). Dessverre blir det fanget så mye hummer at det er en lang vei til tidligere bestandsstørrelser. Havforskerne er likevel optimistiske hva potensialet angår og HI har fått en unik mulighet til å prøve ut effekten av hummerreservater. Det hele avhenger om vi klarer å stoppe tyvfisket.

Figur 1. Plottet viser målinger av hummerbestanden fra 1928. Selv om bestanden flater ut i de siste årene kan man ikke registrere en stabil oppgang. Tvert imot må man vise større forsiktighet ved målinger av små bestander da tilfeldighetene i målingene øker. Optimisme er viktig, men vi kan ikke avblåse noen krise før vi ser en stabil oppgang over mange år. Kilde: Havforskningsinstituttet.

Hummerkriminalitet på dagsorden

Vernetiltakene i dag er omfattende og burde gi tydeligere resultater. Resultatene er ganske enkelt ikke gode nok. Med så strenge reguleringer uten resultat må man spørre seg hvorfor bestanden ikke øker mer enn den gjør. Der ligger selve ideen til seminaret, *tyvfisket*. Tyvfiskerne må ta ansvaret for hummerkollapsen. Fiskerne, her representert av Fiskerlaget sør, mener at flere reguleringer er uaktuelt før man har prøvd å stanse tyvfisket.

**“Tyvfiskerne må ta
ansvaret for
hummernedgangen”**

Slik oppstod ideen om et seminar mot ulovlig hummerfiske. Tyvfisket er utbredt, sosialt akseptert og potensielt svært lukrativt. Seminaret ble arrangert i felleskap med Fiskerlaget sør, Norges fritids- og småfiskerforbund og Norges Naturvernforbund. Alle er enige om en ting, tyvfisket må ned. Seminaret har som hensikt å klargjøre ulike måter man kan få ned tyvfisket, hva man kan gjøre innenfor dagens regelverk og vise myndighetene at dette er noe som opptar alle.

Praktiske detaljer

Selve seminaret ble holdt i Kragerø rådhus. Flertallet av deltakerne var fra Fiskerlaget sør, i tillegg til blant annet forskere, kystvakt, politi, oppsyn, politikere, hobbyfiskere, forvaltning og miljøvernere. Oppmøtet resulterte i ca. 55 deltakere. Lunsjen ble servert av Kragerø internasjonale forening for kvinner (KIFOK), på menyen stod eksotisk sjømat. Beliggenheten var mer eller mindre perfekt med et sjarmerende rådhus, bryggevandring til en fortreffelig lunsj og solskinn. Alt var godt tilrettelagt for en produktiv fredag tidlig i mai.

Foredragene

Forskning

Havforskningsinstituttet (HI)

Det var viktig for seminaret at forskningen var til stede for en oppdatering. Forskningsstasjonen i Flødevigen er strategisk plassert for hummerforskning og kompetansen er etter hvert blitt svært høy. Jan Atle Knutsen gav publikum en folkelig fremstilling av status innen hummerforskningen i dag.

Forskernes oppgaver omfatter blant annet ressursovervåking og forskning på hummerreservater. Forskningsmiljøet har gode samarbeidspartnere fra både Universitetet i Oslo og Norsk institutt for vannforskning (NIVA). Knutsen innleder med å vise til fangsthistorikken og hvordan den har gått nedover. Fangstdata har vært stort sett det samme i mange år og det er ingen tegn til økning etter at minstemålet ble innført i 1992. Fangststatistikk er avhengig av at hummere blir meldt inn for å bli med i statistikken. Den uavhengige bestandsovervåkingen viser de samme tendensene. Bestanden er med andre ord faretruende lav og reguleringstiltak har ikke hjulpet. Ukjent uttak i form av tyvfiske kan forklare fravær av vekst fordi beskatningen er mye høyere enn man har oversikt over.

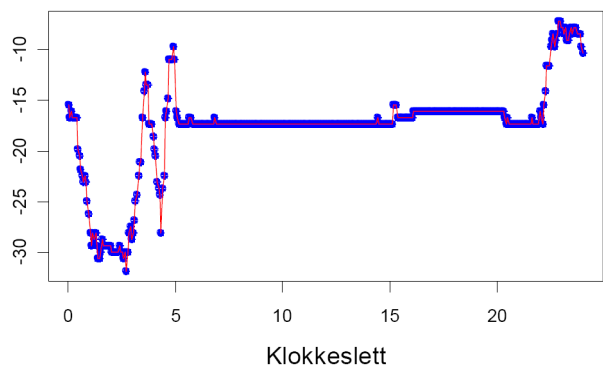
Ved Flødevigen pågår det forsøk med hummerreservater. Slike reservat er svært viktig for å dokumentere hvor fort hummeren kan ta seg opp igjen og se på andre effekter av totalfredning. Knutsen sier at reservater innen fiskeri gir større bestander innen området samt at reservatene har positiv effekt på bestandene på utsiden av reservatene. Reservatene ble først godkjent i 2006 etter en lengre prosess. Valget av reservat ble et kompromiss mellom mulighet for kontroll, ikke det beste området og ikke det dårligste området. I dag er det 4 hummerreservater.

“reservater er positivt”

Resultater fra Sverige viser at gjennomsnittslengden faktisk økte etter at reservatet ble opprettet. Det gjenstår å se om vi oppnår samme effekt i Norge. En forutsetning er i alle fall at reservatene ikke utsettes for omfattende tyvfiske.

Knutsen fortsetter med å fortelle om merkeforsøk av hummer. Med et akustisk merke kan man finne igjen hummeren ved hjelp av et peileapparat. Et elektronisk merke fører logg over temperatur, dyp og tid. Slik kan man altså logge temperaturer og dyp hummeren opplever. Den store oppdagelsen er at hummeren er mye mer aktiv enn tidligere antatt og vandrer fra grunt til dypt i løpet av ett døgn. I figur 2 ser vi at hummeren har hatt en tur helt opp til 10 meter og helt ned til 30 meter. Og i døgnets lyse timer har den tydeligvis vært helt rolig. Med andre ord er den svært nattaktiv. I tillegg til dyp og temperatur kan man ved hjelp av mottakere i sjøen registrere hvor stort område hummeren dekker over tid. Knutsen sier at det er viktig å anslå hvor stort område de dekker over tid for å anslå hvor stort reservatet bør være. Med slik kunnskap kan man få gode resultater av verneområder fordi man vet

mer om hummeren faktisk oppholder seg inne i et gitt område eller ikke. Det er også viktig at man har kunnskap slik at vernet ikke virker mot sin hensikt. Dette er banebrytende arbeid i Norge. Andre land har også gode erfaringer, men det er viktig at slike verneplaner tilpasses norske forhold via forskning. Forutsetningen for at dette skal virke er at man har minimalt med tyvfiske slik at det virkelige potensialet kommer til syne.

Vertikalvandringsdiagram

Figur 2. Et diagram som viser dypet (meter) på venstre side og klokkeslettet under. Variasjonen opp og ned på figuren viser at hummeren har vandret opp og ned. Denne vandringen foregår stort sett om natten. Fra klokken 5 om morgenen til ca. halv ni er streken helt flat og forteller oss at hummeren har stått i ro på ett dyp. Med andre ord vært helt rolig mens det er lyst og svært aktiv i mørket. Kilde: Havforskningsinstituttet.

Forvaltning

Kystvakten

Kapteinsløytnant Ole Thorsen innleder med en innføring i hvordan Kystvakten er bygd opp. Nornen, det nye skipet for Skagerrak, er et av 7 skip som dekker indre områder av kysten. KV Nornen er ment å dekke kysten fra Egersund til svenskegrensen. I følge kystvaktloven har kystvakten begrenset politimyndighet innefor de fleste oppsynsoppgaver innen saltvann. Kystvakten har mange oppgaver utover oppsyn. Søk og redning, hevde norsk suverenitet i norske farvann, bistand til andre myndigheter og fiskerioppsyn. Hummeroppsyn er en del av sistnevnte. Thorsen holder fast på at til tross for alle oppgavene kan Kystvakten utgjøre en forskjell i skjærgården. Selv kaller ham dem en potet innen forvaltning og sikkerhet. Siden skipet ikke har kapasitet til å dekke alle behov har de satset på aksjoner. For å få mest mulig ut av signaleffekten av aksjoner blir de spilt ut til pressen. Oppslag om beslag får praten til å gå og folk blir mer og mer bevisst alvoret, ifølge Thorsen.

“Vi kan, vi vil og det nytter”

Området de dekker er stort og det ble gjort klart at KV Nornen ikke kan jobbe på kort responstid på akutte problemer. Til planlagte aksjoner egner KV Nornen seg meget bra. Mye tyder på at kommuner langs kysten vil benytte seg av den muligheten. Selv om fokus er bredere enn bare hummerkriminalitet har KV Nornen potensialet til å drive generelle kampanjer som tar for seg flere problemer innenfor samme område. Skipssjefen oppfordrer til samarbeid om aksjoner og viste stor optimisme for oppgaven.

“Kystvakten er ønsket, naturlig og nødvendig”, sier en overskrift i foredraget. Bakgrunnen er kystvaktens mangfoldige oppgaver og kampanjen “Plan

kystsonedefokus". Thorsen forteller oss om aksjonene de har på sjøen. Selv om de er store og synlige uteblir ikke resultatene. Beslagene har vært mange og de ser mange former for hummerkriminalitet. Kystvakten trekker opp mange ruser med agn. Thorsen fremhever at det er et av de beslagene som er mer opplagte ment for tyvfiske av hummer. Teiner som er satt for grunt er også vanlig.

Etter foredraget hersker det ingen tvil om at Kystvakten ønsker å gjøre sitt beste med de midlene de har.

Fiskeridirektoratet

Foredraget til Fiskeridirektoratet av Thomas Langeland var et foredrag som i store trekk dreide seg om holdninger og hvordan vi kan komme dårlige holdninger til livs. I starten får forsamlingen se et utdrag fra en nettdebatt. Debatten var et etterspill på reaksjonen på hummerfiske (med dispensasjon) i TV2 programmet "Farmen" utenom sesongen. Langeland poengterte greit, ved å vise et utklipp, hvilke holdninger og kunnskapsmangel som fiskeriforvaltningen skal hanskes med.

"... det er helt idiotisk at det er lite hummer det er nok av det..."

"... kverulerende at fisefine byfolk skal formane om hvor og når folk skal fiske..."

"... jeg spiser nyfisket hummer hver eneste lørdag..."

Fiskeridirektoratet repeterer fra fangststatistikken. Langeland antar også at det er en betydelig svart omsetning utover tallene som direktoratet besitter. "Hva ønsker vi med hummeren?", spør Langeland før han fortsetter. Dette er et viktig spørsmål. Vi kan bare tenke oss hvor sprikende svaret vil være. Uansett gjør han det veldig klart at hvis vi fortsetter slik det er i dag vil hummeren bli en kuriositet som kun vil være til glede for en og annen heldig fritidsfiske. Kommersielt fiske vil i alle fall ikke fortsette om vi ikke stopper tyvfisket.

**"Vi må spørre oss
hva vi vil med
hummeren?"**

Langeland forfekter holdningsendringer som en del av løsningen på problemet. Hummeren er en del ansvaret til fiskeridirektoratet og deres målsetning er at den skal kunne forvaltes bærekraftig. Midlene til forvaltningen er enkelt sagt informasjon, regler, håndheving av sådanne og straff. Det som skiller hummeren fra andre ressurser direktoratet forvalter er at svært mange grupper har interesser i hummeren. Man trenger en ny strategi, og årets sommeraksjon er en del av det.

"Hummeren har sommerferie fra 1. oktober", heter det i årets sommerkampanje. Brosjyren omhandler blant annet regler for hummer i Skagerrak. Målsetningen er å bidra til en holdningsendring ved å spre et enkelt budskap.

I tillegg informerte Langeland publikum om nye reguleringer som kan komme. Arbeidsgruppen innstilling er snart ferdig. Dagens regulering er prøvd av de fleste andre hummernasjonene i Europa. Spørsmålet er hvor kan vi gå videre hvis slike tiltak ikke virker tilstrekkelig til å sørge for en bærekraftig bestand. Vern av rognhummer, strengere redskapsbegrensinger og innføring av oblatordning er alle aktuelle tiltak for fremtiden. Som ansvarlig myndighet kommer ikke Fiskeridirektoratet utenom å diskutere regelverket selv om seminaret omhandler tyvfiske. Det er et av direktoratets viktigste virkemidler. Ifølge Langeland vil man være tjent med et felles regelverk som er enklere enn dagens. Langeland forsetter med flere generelle tiltak. Blant annet blir maksimumsmål tatt opp. Han er heller ikke fremmed for flere verneområder.

Langeland oppsummerer ved å understreke betydningen av holdningsskapende arbeid, lettførståelige regler og utstrakt samarbeid. Han gjør det også klart for publikum at om vi ikke får bukt med ulovlig fiske vil totalforbud være eneste utvei.

“Totalforbud er realistisk”

Ulike grupper om tiltak mot ulovlig hummerfiske

Norges dykkeforbund (NDF)

Norges dykkeforbund ved Torkild Bakken holdt et innlegg hvor han konkret tok opp hvordan de kan bidra til et bedre vern mot tyvfiske. Allerede tidlig på 70-tallet kom debatten om dykkere og hummer. I 1979 ble det forbudt for dykkere å plukke hummer. Bakken går ikke inn på detaljer i debatten, men fremhever at Norges Dykkerforbund har en klar holdning mot ulovlig hummerfiske. Holdningsskapende arbeid innad i forbundet vil være et meget viktig tiltak fra deres side. Miljøvern har generelt fått en sterkere posisjon i media og interessen for miljøet er økende blant medlemmene i NDF. Og per i dag har NDF et målrettet arbeid med marinbiologi. Konkrete tiltak kan være informasjon om hummerens biologi, hvordan den forvaltes og regelverk. Informasjon kan spres gjennom deres eget organ, kurs og tidsskriftet Dykking.

Dykkere kan også være en viktig ressurs som observatører. Dykkere ferdes langs kysten både på land, i båt og under vann. Mange dykkere har faste plasser slik at de blir meget godt kjent i enkelte områder. Utfordringen er å formidle kunnskap til dykkerne om hva de observerer, hvordan formidle det videre og til hvilken myndighet. I hummerreservater og andre utvalgte områder kan dykkere, gjerne gjennom dykkeklubber, nyttes som observatører. Dykkere kan for eksempel melde ifra om ulovlige redskaper og telle hummer.

Dykkere kan også være en ressurs for forskere ved at dykkere gir regelmessig informasjon. Flere og flere dykkere tar bilder under vann og nivået er blitt svært høyt. Sportsdykkere kan på den måten være et verdifullt bidrag til pågående forskning. Bakken slår fast at NDFs medlemmer bidrar gjerne.

“Vi bidrar gjerne”

Norges Fritid og småfiskerforbund (Småfiskeren)

Forbundet, som også er en av arrangørene, var representert av Tom Sollie. Som interesseorganisasjon for fritidsfiskere er hummer et viktig tema selv om de har lokallag fra hele kysten. Hovedbudskapet til Sollie er bedre oppsyn. Medlemmene er, ifølge Sollie, opptatt av å følge dagens regelverk enten det er hummer eller andre arter. Småfiskeren har også blitt klar over den kraftige tilbakegangen av hummer og ønsker det ulovlige fisket til livs. Ytterligere begrensinger for fritidsfiskere er ikke ønsket framgangsmåte. Problemet er ulovlig fiske og før man har fått bukt med det har ikke nye regler noe for seg. I følge Sollie er det ingen typisk hummerkriminell.

“Oppsyn med lokalkunnskap!”

Det gjør det svært vanskelig å identifisere en gruppe som verre enn andre grupper. Så lenge muligheten for tyvfisket er til stede vil det alltid være ulovlig fiske. Eneste måten å begrense det med er oppsyn. Ved hjelp av oppsyn kan man stoppe mange flere enn ved andre metoder. Småfiskeren ønsker tilstedeværelse av oppsynsmenn med lokalkunnskap for å få til et effektivt og preventivt oppsyn.

Fiskerlaget sør

Både Håkon Gundersen og Trygve Bjørnerem holdt foredrag for Fiskerlaget sør. Gundersen åpnet med en meget interessant gjennomgang hva han har sett og ser av ulovligheter ute på sjøen.

Metodene for ulovlig fiske er mange, fantasien er ubegrenset. Metodene varierer etter når på året det er. Usikkerheten er stor hvorvidt om et redskap er ulovlig før det er kontrollert. Gundersen ferdes mye nærme land og ser veldig mye tau som går i sjøen uten merke. Slike redskaper er vanskelig for oppsyn å se. Trolig er det svært mye teiner som er ute i sjøen til enhver tid. Ifølge Gundersen er det mange flere ulovlige teiner i sjøen enn ruser med agn. Ulovligheter er svært vanlig, dessverre. Noen fusker med navn andre utelater merking. Ikke bare fritidsfiskeren er hummerkriminell. Yrkesfiskere har dessverre tyvfiskere blant dem. Et eksempel kan være bifangst som ikke er lov å ta vare på.

“Kun fantasien setter grenser for tyvfisket”

Ulovlig fiske foregår i fisketiden så vel som i fredningstiden. For eksempel er det enkelte som har opp til 40-60 teiner. Slike metoder er vanskelig å fange opp og skjer rett foran nesen på oppsynet. Gundersen mener at tips blir ikke fulgt opp av myndighetene. Slikt gjør det hele bare mer frustrerende. Vi trenger mer kontroll og endringer i regelverket har lite for seg uten kontroll.

Noen fiskere har en bemerkelsesverdig suksess i starten av fiskesesongen. De får kanskje 3-4 ganger så mange hummer som naboen. Slik fangst er avslørende og viser at det har blitt fisket og hamstret i fredningstiden. Ikke uvanlig å sette teiner tidligere og så trekke dem når sesongen har startet.

Videre sier Gundersen at det er mye uvitenhet ute i skjærgården. Han kunne fortelle om hyttefolk som holder stolt opp en hummer og vinker lykkelig til forbipasserende. Helt greit i oktober, men ikke i juli. Dette er bare et av mange eksempler på at mange ikke vet at hummeren er fredet. Dette ubeviste tyvfisket er utbredt om sommeren blant hyttefolk. En måte å få bukt med det er å merke utstyret som selges med gjeldene regler for hummerfisket.

Bjørnerem åpner med regler og hvordan fungert tidligere. Fra

“Kontroll, Kontroll, kontroll”

en oppsummering av kontroll og oppsyn har 2000 har de tatt i bruk begrepet nulloppsyn og at det da er nærmest fritt fram for tyvfisket. Fra deres ståsted er det først og fremst mer kontroll som hjelper. Kontroll, kontroll, kontroll er Bjørnerem sitt absolutte hovedargument. Ikke bare kystvakten med en stor båt, men med lokalt oppsyn tilsvarende den gamle modellen med lokale oppsynsmenn med lokalkunnskap. Alternativt ønsker de at det nye systemet blir bedre og jobber i samarbeid med politi og naturoppsyn. Trygve Bjørnerem understreker at vi trenger et tipssystem som fungerer. Hvis ikke folk har noen å tipse eller at tips blir fulgt opp, vil folk slutte å bry seg.

Fiskerlaget sør er også opptatt av informasjon mot alle brukere av kysten. Helt i tråd med flere av de andre foredragsholderne sier Bjørnerem at vi må få ut informasjon. Media, oppslag og flygeblad er middelet og informasjon til hyttefolket, båtfolket, turister og fastboende er målet. Med andre ord informasjon til alle brukere av sjøen. De er optimistiske og tror at noe kan gjøres, men de ansvarlige myndighetene må ta ansvaret.

Norges Naturvernforbund

Norges Naturvernforbund var sist i rekken av å prate om tiltak mot tyvfisket. En rekke ulike tiltak ble tatt opp. Forbundet stiller seg bak det unisone kravet om økt oppsyn. Holdningsarbeid ble også tatt opp. Sosial aksept for tyvfisket må bort ifølge Olsen. Gammeldags var et av ordene han nyttet for å beskrive den sosiale aksepten blant folk for ulovlig hummerfiske. Det at man har et seminar er et steg i riktig retning. Hovedargumentet til Naturvernforbundet er likevel kontroll og de foreslår konkrete ordninger for å organisere fritidsfisket.

En fiskekortordning med et merkesystem (oblat) for redskap kan fange opp sosial aksept og kontroll samtidig. Forslaget tar utgangspunkt i eksisterende ordninger innen fritidsfiske for laks og sjørret, samt ordninger for jakt. En hummerfisker må da løse inn et fiskekort og sammen med det vil fiskeren få oblater for redskap og overflatemerket. Oblatene vil være knyttet til person med en nummerserie. Selv om veien er lang fram mot et system som virker er det viktig å ta dette opp fordi tiden er inne for nytenking. Debatten rundt temaet er i seg selv også viktig. Olsen minner forsamlingen på at Direktoratet for Naturforvaltning allerede har innarbeidet slike system slik at metoden og rammen for et fiskekortsystem ligger der. Det er bare å ta det i bruk. Kontrollen vil være enklere fordi skillet mellom ulovlig og lovlig vil være klarere. Også blant naboer, venner og familie vil den som fisker hummer uten kort være mer synlig. Hummerbestanden har ikke tatt seg opp til tross for restriksjoner. Så naturvernforbundet mener at fiskekort og oblater for teiner vil gjøre den lovlige fiskeren mer synlig. Forhåpentligvis vil det være lite akseptert at man fisker uten å løse inn kort.

“Synliggjøre den hummerkriminelle”

Til slutt tok Norges Naturvernforbund opp selve salgsapparatet. All hummer omsatt utenom salgslag er ulovlig og derfor bør Skagerrak fisk og Fiskerlaget sør møtes i større grad for å løse problemet med svart omsatt hummer. Det handler om å få all lovlig fanget hummer under kontroll. Olsen retter også en kommentar til fiskeridirektoratets representanter om at fiskekort med pliktig innrapportering kan få det lovlige fritidsfiske inn i den årlige fangsten om de er villig til å iverksette en slik ordning. Sertifisering av lovlig omsatt hummer kan også være en vei å gå for å gjøre forbrukeren mer bevisst og bevisste forbrukere har i mange tilfeller en svært god effekt.

Hele poenget er at flere tiltak kan settes inn og flere aktører kan arbeide for et felles mål om en bærekraftig bestand og et økonomisk bærekraftig fiske. Det ene tiltaket er ikke i motsetning til det andre. Oppsyn, fiskekort, informasjonskampanjer, og aksjoner kan alle gjøres uavhengig av hverandre. Total kollaps i hummerbestanden er på ingen måte en fremmed tanke. Avslutningsvis poengterer Olsen at rollen til en naturvernorganisasjon er å være med på en dialog mellom partene.

Plenumsdiskusjon

Etter alle innleggene var det lagt opp til plenumsdiskusjon med et panel satt sammen av ulike grupper. Deler av diskusjonen blir gjengitt her. Etter hvert kommer det flere kommentarer fra sidelinjen og derfor vil en nøyaktig beskrivelse være umulig. Imidlertid blir hovedtrekkene gjengitt i denne rapporten.

I panelet for den avsluttende diskusjonen satt: Torkild Bakken fra Norges Dykkerforbund, Thomas Langeland fra fiskeridirektoratet, Tom Sollie fra Norges fritids- og småfiskerforbund, Skipssjef Ole Thorsen fra kystvakten og Håkon Gundersen fra Fiskerlaget sør. Debattleder var stipendiat Alf Ring Pettersen fra Havforskningsinstituttet.

Debattleder innleder med at det er enighet om at det er omfattende ulovlig fiske. Det er imidlertid stor usikkerhet om omfanget. Så spørsmålet er "Hva gjør vi?". Pettersen fortsetter: " vi har en følelse av at kommandolinjen er uklar fra observasjon til aksjon. Vi trenger en plan for å håndtere tips. Lokalt oppsyn har blitt tatt opp i stor grad i dag. Hvordan kan vi få lokalt oppsyn til sammen med kystvakten? Hvem kan vi bruke?" Fiskeridirektoratet ønsker en kampanje før sommerferien og Pettersen sier at vi kan alle hjelpe fiskeridirektoratet. "Fiskekort for saltvannsfiske ble tatt opp, vi har det allerede på land. Tilsvarende system er også prøvd i andre land. Avslutningsvis ble omsetningsapparatet av hummer tatt opp av Norges Naturvernforbund" avslutter Pettersen.

Ti tegnet seg for innlegg, vi refererer fra syv av dem er . Først ut er Jørn Lian fra Skagerrak Fisk.

Jørn Lian, Skagerakfisk: statistikken for Skagerrak er annerledes enn hva fiskedirektoratet viste. 62 tonn mot 8 tonn i Skagerakfisk! Resten må være fra vestlandet. Spørsmål fra Lian til Dykkerforbundet: hvor enkelt er det? Kan de renske et område? Oppfordring fra Lian til Fiskeridirektoratet: få fisker med 20 teiner ifølge småfiskeren. Lian foreslår deretter til fiskedirektoratet at antall teiner kan reduseres til 10. Henvendelse til Fiskerlaget sør: det lokale oppsynet er klart mest effektivt, men det toget har gått. Vi kan uansett ikke gi opp. Lian fortsetter med å si at vi har en unik mulighet sammen. Når havressursloven kommer til neste år vil det kanskje bli utvidede muligheter. Da kan vi kanskje engasjere lokale fiskere til oppsyn. Muligheter for bedre oppsyn er her nå. Salgslaget må også investere nå. Angående omsetning kan vi be om hvem som har levert hummeren. Vi kan følge opp salget og dermed klare å få bukt med kommersiell ulovlig omsetning. Angående misnøye for prisen fiskerne får av salgslaget. Årsaken til prisforskjellen er faktisk svart handel. Vi må derfor starte i rett ende. Forholde oss til prisen i oktober. Lian avviser at prisen er halv i oktober.

Svar fra Småfiskeren: Sollie sier at begrensing i teiner trolig vil gi større grunnlag for tyvfiske. Skagerakfisk som del av oppsynet er som bukken til havresekken ifølge Sollie.

Svar fra Dykkerforbundet: Bakken mener at det er lett å redusere bestand for dykkere om det er målet. Kunnskapsbasert info er den rette veien å gå.

Jørgen Bjørnseth fra fiskeridirektoratet slipper til med en replikk: I følge Bjørnseth er et lavere antall teiner lettere og mer praktisk å kontrollere.

Tom Jørn Nilsen skjærgårdstjenesten: Nilsen innleder litt om Skjærgårdstjenesten. De har til sammen 40 båter og 100 mann. De er lokalkjente og daglig på sjøen. Alt i alt en praktisk forvaltning og naturoppsyn. Hvorfor får ikke de da myndighet til å føre oppsyn og beslaglegging av redskaper? Ifølge Nilsen er de ansatte tilstrekkelig opplært. Skjærgårdstjenesten håper på en løsning fordi de tilbyr en rimelig løsning fordi vi allerede driver med oppsyn. Thomas Langeland fra Fiskeridirektoratet kommenterer: "Vi kan ikke love samarbeid, men tar det med videre."

Even Moland, stipendiat Havforskningsinstituttet: "Hummeren er rødlistet som nær truet, den er verdifull og karismatisk med et stort kommersielt potensial" åpner Moland. Han fortsetter med at vi bør smake på lisens og kort. Det følger stolthet med lisensholder og det vil være lettere å se forskjell på lisensholder og en som ikke er det. Moland mener at det ikke vil være komplisert i det hele og sporing er viktig for å bygge merkevare. Merkevarebygging blir enda viktigere i fremtiden. Moland forklarer hvordan han ser for seg fiskekortordning med oblater. Fisker fester en oblat

med et lisensnummer som følger hummeren helt fram til forbruker. Neste steg herfra er å invitere andre land for å dele erfaringer. Et slikt initiativ kan komme alle til gode ifølge Moland.

Kommentar fra salen: "Hva med smutthull?" Moland svarer at vi er her for å tette smutthull ikke finne nye. Personlig ser ikke Moland problemet med en slik løsning. Det vil bli en hyggeligere dag på jobb for alle. Ny kommentar: "Vi må jo først få kontroll på eksisterende regelverk". Olsen fra Norges Naturvernforbund kommenterer forrige kommentar: "Kontroll på eksisterende regelverk er ingen motsigelse mot et merke og fiskekortsystem. Fiskekort endrer jo ikke reglene."

Magne Nikolaisen, politiker Lillesand kommune: Nikolaisen sier at holdningsendring er for ham vanskelig å få til. Holdningsendring er langsiktig, og atferd er viktigere enn holdning. "Vi har ikke tid til å vente på holdningsendringer" uttaler Nikolaisen. "Vi trenger kontroll og kontroll", fortsetter han. Regelverket er enkelt, men vi mangler noen til å følge opp reglene. Hans erfaring er at det gamle systemet fungerte bedre. Ifølge Nikolaisen trenger man kun litt midler i bunn for å få til et bedre oppsyn og kontroll. Korte aksjoner med lokalkjente er tjenelig og effektive. Selv med små midler vil det være stor signaleffekt. Tette gapet mellom kontroll og tyvfiske er et langt steg i riktig retning. Klarer vi å tette dette gapet mellom kontroll og tyvfiske er vi langt på vei.

Pettersen fra Havforskningsinstituttet spør: Hvilken mulighet og vilje har kommunen til å drive et lokalt oppsyn hvis de får mer makt? Nikolaisen svarer: kommunen er noe forvirret, nesten ute av spill. Men viljen til å bidra er der. Ifølge Nikolaisen er det behov for et spleiselag. Og det kan være vanskelig å komme til mellom andre saker som opptar politikerne mer. Nikolaisen mener likevel at det ikke er store penger man snakker om. Kystvakten kommenterer: "Vi aksjonerer gjerne med politiet. Hvis Lillesand kommune ønsker aksjoner så kontakt oss. Vi vil gjerne ha slike aksjoner inn på programmet vårt. Det nytter og vi bruker pressen for å synliggjøre dette. Vi får gode resultater, men mangler lokalkunnskapen."

Lian kommenterer: "Alle fiskere som leverer til oss er med på å betale for kontroll". Trygve Bjørnerem legger inn en replikk: "Håper at lokale politikere kan støtte arbeidet med lokalt oppsyn. Vil likevel ikke ha kommunalt oppsyn, men sentralt oppsyn for kontrollen sin del."

Flere kommentarer kom inn uten at de gjengis i sin helhet. Hovedtrekket er at alle ønsker mer kontroll av fisket. Noe variasjon i hvordan det bør fungere, men enighet rundt oppsyn er stor blant publikum og panel.

Hobbyfisker: Åpner med å støtte foredraget til fiskerlaget sør. Fiskeren er taperne, kommende generasjoner taper, naturmangfoldet taper. Han sier at mangel på info er ingen unnskyldning for ulovligheter. Han kommer videre med en oppfordring til Kragerø kommune om forsøksordning om oppsyn. Han foreslår også at man bør forby garnfiske for hobbyfisket grunnere enn 25 m for å lette oppsynet. Han takker for initiativet.

Tidl. oppsynsmann: Oppsynsmannen gav publikum en oversikt over hvordan oppsynet fungerte tidligere. Omorganisering reduserte antallet oppsynsmenn og i dag er de helt borte. Han er imidlertid positiv til samarbeid med kystvakten. Kunnskap om regelverk er svært viktig pga rettsgangen. Oppsynsmenn må kjenne til regelverket og kunne skaffe bevis, med andre ord være opplært.

Fisker: han er hovedsakelig krabbefisker. Han får mye mer hummer i krabbeseson enn i hummersesongen. En gang kastet han ut en hummerfangst anslått til en verdi på 50-100 000 kroner. Han mener at de fleste er fornuftige, men at oppsynet slik det er i dag er alt for dårlig. Lokale ville gjort en god jobb fordi de kjenner til kysten. Martinsen fortsetter med at media må banen, øk bøtenivået.

Mange flere kom til orde, og innleggene er i noen tilfeller kortet ned. Vi håper at hovedtrekkene kom fram i teksten.

Konklusjon og oppsummering

Oppmøtet var upåklagelig og engasjementet var meget bra. Tyvfiskerne er de som burde vært i salen og lyttet til hva forskere, forvaltning og fiskere hadde å si. Målet om dialog ble oppnådd og vi fikk identifisert felles ståsted for de ulike gruppene tilstede.

Hovedbudskapet er et unisont rop om mer kontroll. Kontroll er det ene poenget alle gruppene kunne enes om. Et slikt opprop om mer kontroll håper vi at har nådd korridorene i Fiskeridirektoratet. Hvordan kontrollen skal organiseres varierte en del. Noen vil tilbake til gammel ordning, andre ønsker å bygge ut kontrollen rundt KV Nornen. Mer informasjon var det andre punktet som forsamlingen kunne enes om.

Hummerens økonomiske verdi er svært høy og et måteholdent uttak av ressursene er en meget god spareavtale. Ingen bank eller fond vil kunne gi tilsvarende avkastning. En annen, kanskje viktigere, side av saken er hvilken innstilling vi som samfunn skal ha ovenfor naturen og dens egenverdi. Ofte ser man at folks økonomiske interesser i en ressurs gjør forvaltning svært vanskelig og dermed blir det biologiske mangfoldet skadelidende. Nå har vi sjansen til å redde hummeren og la bestanden vokse. Naturforholdene for hummer er meget bra langs hele kysten så langt nord som hummeren trives. Det er ingen verdens grunn til at vi skal tømme ressursen. Selv om tyvfiskeren bør bære den største skylden har vi alle et ansvar. Hummeren er bare en av mange tilfeller hvor naturen blir skadelidende for vår grådige overutnyttelse. La hummeren gå foran og være den ressursen vi, i felleskap, tar ansvar og løfter opp og fram på dugnad.

Tiden etter seminaret

Under har vi satt opp et utvalg av oppslagene i media som dukket opp ved å nytte nyhetssøk på internett med søkeordet "hummer". Hvorvidt dette har hatt en effekt vet man jo ikke. Likevel er det god grunn til optimisme. Mange har vært hummerkriminelle uten å vite det, men etter denne sommeren bør den gruppen være svært liten. Mange av beslagene er teiner som er satt alt for grunt. Hvis slike beslag ikke reduseres til neste år kan man i alle fall tenke sitt, at de faktisk ble satt bevisst for å fiske hummer. Nyt listen under. Samme søk ble utført i 2006 og kun 3 oppslag om norsk hummer dukket opp mellom mai og juli. Alle 3 oppslagene dreide seg om fredningsområdene.

05. mai	Dyr hummer, bestanden truet
07. mai	Felles kamp mot ulovlig hummerfiske
11. mai	Viktig skritt i arbeidet mot ulovlig hummerfiske
05. juni	Ruster opp til hummerkamp
08. juni	Aksjonerer mot ulovlege teiner
13. juni	Stans ulovlig hummerfiske og gjeninnfør lokalt fiskerioppsyn
18. juni	Jakter på teineforbrytere

20. juni	Hummeren totalfredet
20. juni	Slipp den ut igjen (+ 38 svært like artikler)
20. juni	Historisk lavt nivå
28. juni	Kampanje i gang mot ulovlig hummerfiske
03. juli	Vil ha hummertipsere
11. juli	Vil redde hummeren
13. juli	Totalfredes i ti år
13. juli	Beslag av hummer-teiner
14. juli	Beslagla 70 teiner
14. juli	Trosser hummer-forbud
14. juli	Blåser i hummer-fredning
14. juli	Utbredt tjuvfiske av hummer
16. juli	Nye teinebeslag
17. juli	40 teiner beslaglagt!
19. juli	Fem tusen i bot for ulovlig teine
20. juli	Tar tak i tvilsomme teiner
27. juli	Hummerfiskere anmeldt av kystvakten
08. aug.	Beslagla flere hummerteiner
14. aug.	Dynges ned av hummertips
18. aug .	Fiskere føler seg kriminalisert
23. aug.	Leserbrev og svar på "Fiskere føler seg kriminalisert"
03. sept.	Vil totalfredde hummeren
14. sept.	Kritisk til hummerfredning
18. sept.	Hyttefolk setter "hummergarn"

Har holdningene endret seg denne sommeren allerede?

Vi har sett at trykket har vært høyt denne sommeren. Hvorvidt det har gitt seg utslag i holdningsendring kan man ikke vite og tyvfiske foregår fortsatt i stort omfang. Norges Naturvernforbund har stor tro på at aktiviteten denne sommeren vil sette spor, men likevel må vi holde trykket oppe. Bildene under illustrerer hva man finner om man ser litt nærmere på hva som fins under vann. Dette er dessverre bare eksempler. Bilde 1 viser hva vi kaller spøkelsesgarn. Et garn som man lar stå ute for lenge med vilje slik at det trekker til seg blant annet hummer. En metode som er ulovlig uansett tid på året. Det er kun hummerteiner som er lovlig. Imidlertid er selv hummerteiner ulovlig utenom sesongen. Bilde 2 er en teine funnet i god tid før sesongen startet.

Bilde 1. Et ulovlig garn som helt tydelig stod ute for å fiske hummer. Husk at garn skal røktes, og ikke minst merkes tydelig! Foto: Per-Erik Schulze.

Bilde 2. Denne teinen ble funnet nå i høst før 1. oktober. Denne kan ikke bortforklares. Foto: Per-Erik Schulze

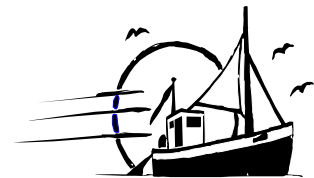
Videre arbeid

Neste steg i kampen mot de kriminelle hummerfiskerne er allerede passert. Kampanjer ble arrangert i sommer. Til slutt har vi hummerfestivalen i Risør 5.-7. oktober. Sluttresultatet vil vi ikke få før flere sesonger med målinger av bestanden foreligger. I mellomtiden må vi sørge for å holde liv i saken. Det neste naturlige steget vil være å møtes for å evaluere sommerens aktivitet og forløpige resultater.

Takk til

Norges Naturvernforbund takker alle deltakere, sponsorer og medarrangører for at dere gjorde dette arrangementet så vellykket. Vi takker, på vegne av alle til stede, velviljen til Kragerø kommune. Og til slutt en takk til initiativtaker og ordstyrer Alf Ring Pettersen.

 **NORGES
NATURVERNFORBUND**
FRIENDS OF THE EARTH NORWAY

SMÅFISKERN
NORGES FRITIDS- OG SMÅFISKERFORBUND

Norges Naturvernforbund

Postboks 342 Sentrum, 0101

OSLO

Tlf: 23 10 96 10

Faks: 23 10 96 11

naturvern@naturvern.no

Fiskerlaget sør

Kirkegata 8, 4611

KRISTIANSAND

Tlf: 38 02 18 04

Faks: 38 02 19 92

Norges Fritids- og

småfiskerforbund v/

Tom Sollie 97 59 50 98